

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 184/2023-45

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Petrom Harakálym, advokátom, Mlynská 28, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 26Co/87/2019-340 z 31. marca 2020 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/335/2020 z 29. júna 2022 v spojení s opravným uznesením č. k. 4Cdo/335/2020 z 24. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 26Co/87/2019-340 z 31. marca 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 26Co/87/2019-340 z 31. marca 2020 **zrušuje** a **v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Trnave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **757,74 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I .

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. decembra 2022 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).
2. K porušeniu uvedených práv malo dôjsť rozhodnutiami všeobecných súdov, ktoré sú označené v záhlaví tohto nálezu. Na základe tvrdeného porušenia práv sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie. Okrem toho si uplatnila aj právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom.
3. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zrekapitulovala priebeh súdneho konania vo veci jej žaloby na náhradu škody na zdraví, ktorá jej vznikla pri dopravnej nehode 5. februára 2008. Predmetná žaloba smerovala proti poisťovateľovi prevádzkovateľa motorového vozidla zúčastneného na dopravnej nehode.
4. Žaloba sťažovateľky bola zamietnutá rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12C/226/2011-280 z 11. februára 2019 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“).
5. Okresný súd vo svojom rozsudku konštatoval, že za vznik dopravnej nehody zodpovedá výlučne sťažovateľka, ktorá prechádzala cez cestu mimo priechodu pre chodcov a vytvorila vodičovi motorového vozidla náhlu prekážku, v dôsledku čoho tento už nehode nemohol zabrániť.
6. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, na základe ktorého krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie okresného súdu.
7. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namietala, že bol vnútorne rozporný a nepresvedčivý, pretože nebolo zrejmé, či krajský súd vec posudzoval podľa ustanovení § 427 a ďalších Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú zodpovednosť prevádzkovateľa motorového vozidla za škodu spôsobenú jeho prevádzkou, resp. ak áno, ako tieto ustanovenia vykladal a prečo rozsudok okresného súdu potvrdil.
8. Uviedla, že krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku ako jeden z predpokladov pre vznik zodpovednosti za škodu uvádzal aj zavinené protiprávne konanie, čo je však v rozpore s už uvedenou právnou úpravou, v zmysle ktorej je zodpovednosť prevádzkovateľa motorového vozidla za škodu spôsobenú jeho prevádzkou objektívna, t. j. je daná bez ohľadu na zavinenie prevádzkovateľa.
9. Okrem toho ak by aj krajský súd vec podľa príslušnej právnej úpravy posudzoval, nebolo podľa sťažovateľky zrejmé, či škodu vzniknutú pri dopravnej nehode považoval za škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla (§ 427 Občianskeho zákonníka), alebo túto škodu považoval za zapríčinenú okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke motorového vozidla (§ 428 prvá veta Občianskeho zákonníka).
10. Krajský súd síce konštatoval, že výlučnou príčinou dopravnej nehody bolo správanie sťažovateľky (t. j. vonkajšie okolnosti), teda nebola to ani chybná technika jazdy vodiča a ani

nedostatky v technickom stave motorového vozidla (t. j. vnútorné okolnosti). Z uvedeného však podľa sťažovateľky nevyplývalo, či sa prevádzkovateľ motorového vozidla zbavil zodpovednosti za škodu spôsobenú osobitnou povahou prevádzky jeho motorového vozidla tým, že preukázal, že tejto škode sa nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať (§ 428 druhá veta Občianskeho zákonníka); alebo to znamenalo, že v danom prípade škoda nebola spôsobená okolnosťami, ktoré mali pôvod v prevádzke motorového vozidla.

11. K tomu sťažovateľka pripojila vlastné právne posúdenie veci, v zmysle ktorého v danom prípade nepochybne išlo o škodu spôsobenú osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla (t. j. rýchlosťou, hmotnosťou, technickou konštrukciou motorového vozidla, resp. jeho kinetickou energiou).

12. Tvrdila však aj to, že v jej prípade išlo o škodu spôsobenú okolnosťami, ktoré majú svoj pôvod v prevádzke motorového vozidla, s odkazom na rozhodnutie Krajského súdu v Žiline č. k. 7Co/22/2011 z 15. mája 2012 s tým, že týmito okolnosťami boli rýchlosť a hmotnosť motorového vozidla. Dodala, že pri škode spôsobenej okolnosťami, ktoré majú svoj pôvod v prevádzke motorového vozidla, sa prevádzkovateľ motorového vozidla svojej zodpovednosti za škodu nemôže úplne zbaviť (rozhodnutie bývalého Najvyššieho súdu ČSSR publikované pod R 80/1970).

13. Podľa sťažovateľky krajský súd nepostupoval správne, pretože § 428 prvú vetu Občianskeho zákonníka uvedeným spôsobom neaplikoval.

14. Vo vzťahu ku skutkovým zisteniam uviedla, že krajský súd k záveru, že dopravnú nehodu spôsobila sťažovateľka, dospel výlučne na základe znaleckého posudku, ktorý bol zmätočný a rozporuplný, resp. neúplný.

15. Podľa jej názoru znalec nedostatočne vysvetlil, prečo vylúčil možnosť, že k dopravnej nehode došlo na priechode pre chodcov, ako to tvrdila sťažovateľka. Okrem toho poukazovala na rozpory vo výpovediach vodiča motorového vozidla a na výpoveď jeho spolujazdkyne, v zmysle ktorej ju vodič pri nehode nezaregistroval. Podľa sťažovateľky sa znalec a samotný krajský súd nevenovali otázke, či by pri nižšej rýchlosti, resp. včasnej reakcii vodiča bolo možné dopravnej nehode zabrániť.

16. Uviedla tiež, že vodič mal venovať vedeniu motorového vozidla zvýšenú pozornosť, pretože k dopravnej nehode došlo v blízkosti obchodného centra a na mieste, kde bol priechod pre chodcov. Okrem toho v čase dopravnej nehody boli nepriaznivé poveternostné podmienky, preto mal vodič motorového vozidla možnosť zachovať opatrnosť a pozornosť, a to na rozdiel od sťažovateľky, na ktorú ako na slabšiu účastníčku cestnej premávky toto nepriaznivé počasie priamo vplývalo.

17. Ak ide o napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, v ústavnej sťažnosti sťažovateľka len stručne uviedla, že odmietnutím jej dovolania bolo popreté jej právo na prístup k súdu, resp. že najvyšší súd v dovolacom konaní neodstránil pochybenia krajského súdu.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, najvyššieho súdu a replika sťažovateľky

18. Krajský súd k sťažnosti uviedol, že v napadnutom rozhodnutí bol podaný ústavne konformný výklad príslušných právnych noriem, a preto ním nedošlo k porušeniu práv sťažovateľky.

19. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že napadnuté rozhodnutie je v súlade s jeho ustálenou praxou a v tomto rozhodnutí boli poskytnuté odpovede na všetky sťažovateľkine námietky.

20. Vzhľadom na stručné vyjadrenia všeobecných súdov sťažovateľka vo svojej replike k nim len uviedla, že zotrváva na tvrdeniach uvedených vo svojej ústavnej sťažnosti.

21. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že zúčastnená osoba, ktorou je v konaní pred ústavným súdom prevádzkovateľ motorového vozidla zúčastneného na dopravnej nehode, ktorý bol v procesnej pozícii žalovaného v konaní pred všeobecnými súdmi, svoje právo vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti napriek výzve ústavného súdu nevyužil.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

22. Ústavný súd pre prehľadnosť a stručnosť rozdelí posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti do dvoch oblastí:

III.1. Právne posúdenie vo veci sťažovateľky:

23. Z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 12C/226/2011 ústavný súd zistil, že samotná navrhovateľka vo svojej žalobe uvádzala, že pri dopravnej nehode bola škoda spôsobená osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla (§ 427 Občianskeho zákonníka), t. j. jeho pohybom, rýchlosťou, konštrukciou a silou.

24. Okresný súd v bode 23 odôvodnenia svojho rozsudku k tomu uviedol, že prevádzkovateľ motorového vozidla sa zodpovednosti za škodu vyvolanú osobitnou povahou prevádzky môže úplne zbaviť v zmysle § 441 Občianskeho zákonníka, ak bola škoda spôsobená výlučne zavinením poškodeného. Zároveň tiež konštatoval, že uvedené neplatí, t. j. prevádzkovateľ sa svojej zodpovednosti nemôže úplne zbaviť, ak škoda bola vyvolaná okolnosťami majúcimi pôvod v prevádzke motorového vozidla (§ 428 prvá veta Občianskeho zákonníka).

25. Na základe zisteného skutkového stavu (pozri ďalšiu časť odôvodnenia tohto nálezu) potom uzavrel, že vodičovi motorového vozidla nebolo možné pričítať žiadnu mieru zodpovednosti za vznik škody pri dopravnej nehode, naopak, bola to sťažovateľka, ktorá nehodu zavinila. Z uvedených dôvodov bola žaloba zamietnutá (bod 26 odôvodnenia rozsudku okresného súdu).

26. Z rozsudku okresného súdu jednoznačne vyplýva, že z pohľadu právneho posúdenia išlo vo veci sťažovateľky o aplikáciu § 427 Občianskeho zákonníka, t. j. išlo o posúdenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla; nešlo teda o posúdenie zodpovednosti za škodu vyvolanú okolnosťami majúcimi pôvod v prevádzke motorového vozidla (§ 428 prvá veta Občianskeho zákonníka). Inak by totiž nebolo možné prevádzkovateľa v celom rozsahu spod jeho zodpovednosti oslobodiť a žalobu zamietnuť. Okresný súd podľa názoru ústavného súdu nepotreboval tieto skutočnosti podrobnejšie rozvádzať, keďže aj samotná sťažovateľka uplatňovala svoj nárok podľa § 427 Občianskeho zákonníka, ako to už bolo uvedené.

27. V reakcii na dôvody uvedené v ústavnej sťažnosti zvyrazňuje ústavný súd, že okresný súd žalobu nezamietol preto, že by prevádzkovateľ v zmysle § 428 druhej vety Občianskeho zákonníka preukázal, že sa škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno

požadovať. Dôvodom zamietnutia žaloby bola skutočnosť, že za škodu zodpovedala výlučne sťažovateľka.

28. Uvedené právne posúdenie zo strany okresného súdu je v súlade s relevantnou judikatúrou, ako aj názormi vyjadrenými v odbornej literatúre.

29. Pri dopravnej nehode totiž došlo k poškodeniu zdravia sťažovateľky pôsobením hmotnosti a rýchlosti motorového vozidla, pričom táto hmotnosť a rýchlosť sa považuje za prejav osobitnej povahy prevádzky motorového vozidla podľa § 427 Občianskeho zákonníka (pozri napr. rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky vo věci sp. zn. 25 Cdo 3925/2013, ktoré odkazovalo na rozsudok bývalého Najvyššieho soudu SSR z 27. 10. 1971, sp. zn. 1 Cz 42/71, uverejnený pod č. 9/1972 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk; alebo pozri komentár k § 427 Občianskeho zákonníka v Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1538).

30. Zo stanoviska bývalého Najvyššieho soudu Slovenskej socialistickej republiky z 23. novembra 1983, č. Cpj 10/83, publikovaného pod R 83/1983 jednoznačne vyplýva, že výlučné zavinenie poškodeného môže viesť k úplnému zbaveniu sa zodpovednosti prevádzateľa za škodu spôsobenú osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla, pretože ustanovenie § 441 Občianskeho zákonníka sa použije aj v týchto prípadoch (predmetné stanovisko sa označuje aj R 3/1984, pretože bolo publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. 3/1984 ako stanovisko bývalého Najvyššieho soudu ČSR). Rovnako tento záver potvrdzujú názory odbornej obce (pozri komentár k § 441 Občianskeho zákonníka v Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1613 a 1614; pre porovnanie pozri aj komentár k § 2918 Občianskeho zákoníku v Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., Občianský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 3042 – 3044).

31. Ústavný súd tiež zdôrazňuje, že na zavinenie poškodeného sa prihliada bez ohľadu na druh zavinenia, resp. sa prihliadne aj na okolnosti, ktoré sú na strane poškodeného a ktoré nezavinil (stanovisko R 3/1984 alebo aj rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky č. k. 25Cdo/500/2010).

32. Rovnako judikatúra potvrdzuje právne posúdenie zo strany okresného súdu v tom, že ak je dôvodom oslobodenia prevádzkovateľa motorového vozidla spod zodpovednosti za škodu podľa § 427 Občianskeho zákonníka výlučné zavinenie poškodeného, potom sa nepoužije ustanovenie § 428 druhá veta, t. j. netreba skúmať, či prevádzkovateľ preukázal, že sa škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať. V takom prípade totiž ide o chýbajúcu príčinnú súvislosť medzi vznikom škody a okolnosťou, za ktorú prevádzkovateľ objektívne zodpovedá, teda ide o odlišný dôvod zbavenia sa zodpovednosti za škodu, ako je uvedený v § 428 druhej vete Občianskeho zákonníka (pozri napr. rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky vo věci sp. zn. 25 Cdo 3807/2014).

33. Ak ide o právny názor uvedený v bode 13 odôvodnenia tohto nálezu, ústavný nemá dôvod sa týmto argumentom podrobnejšie v tomto konaní zaoberať, pretože ani prípadné odlišné rozhodnutie v inom súdnom konaní, ktoré sa týka právneho posúdenia otázky, kedy je škoda vyvolaná okolnosťami majúcimi pôvod v prevádzke motorového vozidla, nie je porušením práva na súdnu ochranu a práva na prístup k súdu.

34. K tejto situácii totiž môže dochádzať v dôsledku toho, že sústava súdov je tvorená viacerými inštanciami súdov, ktoré vykonávajú svoju právomoc v rámci vymedzených území, dokonca k nej môže dôjsť aj na rovnakom súde. K porušeniu uvedených práv by došlo len vtedy, ak by v spornej otázke existoval zásadný a dlhotrvajúci rozpor v judikatúre všeobecných súdov (pozri IV. ÚS 535/2022, bod 39 odôvodnenia).

35. Z ústavnej sťažnosti však nevyplýva, že by takýto rozpor v judikatúre všeobecných súdov existoval (sťažovateľka uvádza len jedno rozhodnutie Krajského súdu v Žiline v inej veci). Navyše, tento argument sťažovateľka použila po prvýkrát až v konaní pred ústavným súdom, teda všeobecné súdy v konaní o žalobe sťažovateľky nemali dôvod sa k nemu vyjadrovať.

36. Okresný súd teda z hľadiska právneho posúdenia veci poskytol vo svojom rozhodnutí ústavne konformný výklad, ktorý je v súlade s textom a účelom príslušných právnych noriem, dáva odpoveď na všetky podstatné právne otázky a nie je svojvoľný. Vzhľadom na uvedené okresný súd právnym posúdením veci neporušil ústavné práva sťažovateľky (pozri k tomu napr. IV. ÚS 226/2022, bod 53 odôvodnenia).

37. Napadnuté rozhodnutia krajského a najvyššieho súdu treba vždy posudzovať spoločne s rozhodnutím okresného súdu (pozri k tomu napr. IV. ÚS 320/2012, str. 8 a 9 odôvodnenia). Keďže tieto rozhodnutia potvrdili ústavne konformné rozhodnutie okresného súdu, ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia ústavných práv sťažovateľky z pohľadu právneho posúdenia veci (pozri napr. III. ÚS 328/2023, bod 7 odôvodnenia).

38. Z uvedených dôvodov ústavný súd nevyhovel sťažnosti v časti týkajúcej sa uznesenia najvyššieho súdu, ktorý v zmysle § 442 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) v rámci dovolacieho konania preskúmava len právne posúdenie veci a, ako to už bolo konštatované, práva sťažovateľky nemohol porušiť (bod 4 výroku tohto nálezu).

39. Inak je to vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu, ktoré ústavný súd preskúmal z hľadiska skutkových záverov.

III.2. Skutkové zistenia vo veci sťažovateľky:

40. Ústavný súd na tomto mieste opakuje, že najvyšší súd v dovolacom konaní v zmysle § 442 CSP nepreskúmava skutkové zistenia a vo vzťahu k prieskumu skutkových záverov rozhodnutia krajského súdu je daná právomoc ústavného súdu (pozri napr. IV. ÚS 226/2022, bod 43 odôvodnenia; pozri tiež rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Zborovský proti Slovensku, č. 14325/08, § 44 a § 51, 23. 10. 2012). Ústavný súd tiež zopakuje, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu preskúma spoločne s predchádzajúcim rozhodnutím okresného súdu.

41. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je pokračovaním konania pred všeobecnými súdmi. Iba všeobecné súdy majú právomoc rozhodnúť vo veci samej a právomoc ústavného súdu sa týka výlučne prieskumu súdnych rozhodnutí z hľadiska dodržania ústavných právnych princípov (pozri napr. I. ÚS 374/2020, bod 69 odôvodnenia). O porušenie práva na súdnu ochranu a práva na prístup k súdu ide napríklad aj vtedy, ak sú skutkové závery v extrémnom rozpore s vykonanými dôkazmi alebo ak odôvodnenie súdneho rozhodnutia nedáva odpoveď na všetky skutkovo podstatné otázky (pozri napr. II. ÚS 480/2021, body 75 a 80 odôvodnenia a III. ÚS 451/2021, bod 7 odôvodnenia).

42. Z ústavnej sťažnosti, rozsudku okresného a krajského súdu, z obsahu súdneho spisu okresného súdu v civilnej sporovej veci sťažovateľky sp. zn. 12C/226/2011 a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 3T/85/2012 v trestnej veci týkajúcej sa dopravnej nehody sťažovateľky vyplývajú nasledovné podstatné skutočnosti:

43. Sťažovateľka v priebehu civilného sporového konania pred okresným súdom uvádzala, že vodič motorového vozidla jej nedal prednosť na priechode pre chodcov. K tomu dodala, že rýchlosť motorového vozidla v čase dopravnej nehody bola neprimeraná, pretože išlo o frekventované miesto medzi dvoma nákupnými strediskami, kde bol priechod pre chodcov a v čase dopravnej nehody bolo nepriaznivé počasie. Nebolo podľa sťažovateľky preukázané, že škoda sa nedalo zabrániť ani pri vynaložení všetkého možného úsilia, pretože v trestnom konaní bol vodič motorového vozidla oslobodený len v dôsledku aplikácie princípu „v pochybnostiach v prospech obvineného“, avšak v civilnom konaní by súd mal vychádzať zo zásady „v pochybnostiach v prospech poškodeného“, t. j. v prospech sťažovateľky. Podľa sťažovateľky mal teda okresný súd v civilnom konaní vychádzať z tej alternatívy znaleckého posudku, ktorá bola pre sťažovateľku priaznivejšia (body 1, 17 a 24 odôvodnenia rozsudku okresného súdu).

44. Z rozsudku okresného súdu vyplýva, že pri skutkových záveroch vo veci sťažovateľky vychádzal okresný súd predovšetkým zo znaleckého posudku č. 31/2009, ktorý bol podaný v predchádzajúcom trestnom konaní znalcom Ing. Belobradom (ďalej len „znalecký posudok“; kópia znaleckého posudku je súčasťou spisu okresného súdu v civilnej sporovej veci sťažovateľky).

45. Okresný súd uviedol, že znalec spracoval možný nehodový dej v dvoch alternatívach. Podľa prvej z alternatív malo dôjsť k dopravnej nehode na priechode pre chodcov, v takom prípade by za vznik dopravnej nehody zodpovedal vodič motorového vozidla. Priebeh nehodového deja podľa tejto alternatívy však bol podľa znalca technicky neprijateľný a nekorešpondoval so skutočným priebehom nehodového deja.

46. Podľa druhej alternatívy malo dôjsť k dopravnej nehode mimo priechodu pre chodcov, pričom táto alternatíva mala dve verzie s rozličným miestom dopravnej nehody (1,5 m alebo 6 m od priechodu pre chodcov). V oboch verziách však bol spôsob prechodu sťažovateľky cez cestu nesprávny a samotná sťažovateľka mohla nehode zabrániť tým, že by dala motorovému vozidlu prednosť. Naopak, vodič motorového vozidla, ktorý jazdil rýchlosťou 40 až 50 kilometrov za hodinu, nemohol dopravnej nehode zabrániť, pretože nemohol predpokladať, že sťažovateľka mu nedá prednosť a vstúpi do vozovky, v dôsledku čoho mu vytvorila náhlu prekážku. Znalec pritom nezistil žiadne technické nedostatky motorového vozidla ani nesprávnu techniku jazdy vodiča (body 15 a 16 rozsudku okresného súdu).

47. Podľa okresného súdu uvedené skutočnosti potvrdzovala aj výpoveď nezaujatého okoloidúceho chodca v trestnom konaní, ktorý uviedol, že v čase dopravnej nehody sťažovateľka neprechádzala cez priechod pre chodcov. Túto verziu napokon podľa okresného súdu potvrdzovala aj výpoveď samotnej sťažovateľky, ktorá v civilnom sporovom konaní uviedla, že pri prechádzaní cez cestu sa postavila na ostrovček (v strede cesty medzi cestnými pásmi), t. j. nebola na priechode pre chodcov (body 7, 16 a 26 odôvodnenia rozsudku okresného súdu).

48. Okresný súd vo svojom rozsudku zároveň konštatoval, že aj v predchádzajúcom trestnom konaní súdy vychádzali z tej alternatívy nehodového deja, podľa ktorej mala sťažovateľka cez cestu prechádzať mimo priechodu pre chodcov (bod 15 rozsudku okresného súdu).

49. Okresný súd preto uzavrel, že: *„Podľa záverov znalca nemohol v takom prípade vodič nehode zabrániť, práve žalobkyňa mu vytvorila náhlu prekážku, nebolo zistené a preukázané porušenie právnej povinnosti zo strany vodiča, preto mu nebolo možné pričítať žiadnu mieru zodpovednosti na spôsobenej škode a preto nebol dôvod zaviazat' „jeho“ poisťovňu na peňažné plnenie na náhrade škody. Poveternostná situácia v čase dopravnej nehody si vyžadovala vyššiu mieru opatrnosti, ale na oboch stranách, nielen od vodiča, ale aj od žalobkyne ako chodca, ktorá bola takisto účastníkom cestnej premávky. Zároveň tu súd poukazuje na povinnosť prevencie uloženú ustanovením § 415 Obč. zák., teda povinnosť predchádzať škode, vzťahujúcu sa rovnako na obe strany, nielen vodiča, ale aj chodca.“* (bod 26 odôvodnenia rozsudku okresného súdu).

50. Na tomto mieste ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že v predchádzajúcom trestnom konaní týkajúcom sa dopravnej nehody krajský súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že bolo potrebné vychádzať z tej alternatívy znaleckého posudku, ktorá bola priaznivejšia pre obžalovaného z toho dôvodu, že nebolo možné bez pochybností ustáliť miesto, kde došlo k zrážke motorového vozidla a sťažovateľky (v zmysle zásady v pochybnostiach v prospech obžalovaného). Ďalej krajský súd uviedol, že podľa doplnenia znaleckého posudku podaného v trestnom konaní by v prípade, ak by k nehode došlo tak, ako vypovedal vodič motorového vozidla, teda ak by sťažovateľka prechádzala cez cestu mimo priechodu pre chodcov, sťažovateľka by vodičovi motorového vozidla nevytvorila náhlu prekážku (str. 4 a 5 uznesenia krajského súdu č. k. 3To/52/2015-493 z 23. júna 2015).

51. Vzhľadom na uvedené závery krajského súdu v trestnom konaní si ústavný súd vyžiadal spis v danej trestnej veci a zistil, že v trestnom konaní k už uvedenému znaleckému posudku podal znalec aj dve doplnenia (išlo o znalecké úkony č. 51/2009 a č. 69/2009; ústavný súd podotýka, že kópie týchto doplnení neboli súčasťou spisu okresného súdu v civilnej sporovej veci sťažovateľky). Tieto doplnenia sa zhodovali so znaleckým posudkom v tom, že priebeh nehodového deja podľa výpovede sťažovateľky bol neprijateľný, pretože nekorešpondoval so skutočným priebehom nehodového deja. V doplnení č. 2 k znaleckému posudku však znalec na otázku, či podľa verzie priebehu dopravnej nehody v zmysle výpovede vodiča vytvorila sťažovateľka z technického hľadiska vodičovi motorového vozidla náhlu prekážku, odpovedal záporne, t. j. že sťažovateľka náhlu prekážku nevytvorila.

52. V rámci svojej prieskumnej právomoci ústavný súd konštatuje, že ak okresný súd v civilnej sporovej veci na rozdiel od krajského súdu v trestnej veci dospel k záveru, že k dopravnej nehode došlo mimo priechodu pre chodcov, tento záver sa nejaví ako ústavne neudržateľný, pretože je v súlade s dôkazmi vykonanými v civilnom sporovom konaní a nebol založený len na záveroch znaleckého posudku.

53. V iných skutkových záveroch však rozhodnutie okresného súdu nedalo odpoveď na všetky podstatné otázky.

54. Okresný súd v prvom rade nevysvetlil, prečo do úvahy nezobral záver znalca podľa doplnenia č. 2 k znaleckému posudku, v zmysle ktorého ak k dopravnej nehode došlo mimo priechodu pre chodcov, potom sťažovateľka nevytvorila pre vodiča motorového vozidla náhlu prekážku. Uvedené

bolo vo veci sťažovateľky podstatné, pretože z rozsudku okresného súdu je zrejmé, že práve skutočnosť, že sťažovateľka mala vodičovi motorového vozidla vytvoriť „náhlu prekážku“, bola rozhodujúca pre zistenie, že vodič motorového vozidla za škodu vôbec nezodpovedá, resp. že za dopravnú nehodu zodpovedá výlučne sťažovateľka. Vyplýva to z konštatovania okresného súdu citovaného v bode 49 odôvodnenia tohto nálezu.

55. Tieto skutočnosti síce samotná sťažovateľka na podporu svojho nároku výslovne neuvádzala (a to ani v ďalšom konaní pred všeobecnými súdmi a ani v ústavnej sťažnosti), avšak bezprostredne súvisia so sťažovateľkinými námietkami o tom, že vodič mohol dopravnej nehode zabrániť. Okresný súd sa im preto mal venovať, navyše závery znalca v doplnení č. 2 k znaleckému posudku sa výslovne uvádzali v rozhodnutí krajského súdu v trestnom konaní, na ktoré okresný súd aj odkazoval.

56. K tomu ústavný súd dodáva, že vo všeobecnosti ani skutočnosť, že chodec ako účastník cestnej premávky vytvorí vodičovu náhlu prekážku, neznamená sama osebe, že za vznik dopravnej nehody je zodpovedný (výlučne) chodec. Aj samotný vodič totiž svojím správaním môže prispieť k tomu, že v konkrétnych okolnostiach dopravnej nehody sa už nemôže prekážke vyhnúť (k „náhlej prekážke“ a zavineniu vodiča pozri napr. rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky vo veci sp. zn. 7 Tdo 1145/2011).

57. Okresný súd bol preto povinný odpovedať na námietky sťažovateľky, že k nehode došlo zavinením vodiča. V tejto súvislosti okresný súd síce uviedol, že vodič motorového vozidla neporušil žiadnu právnu povinnosť, čo naznačuje, že neporušil ani povinnosť prispôbiť rýchlosť jazdy najmä svojim schopnostiam, vlastnostiam vozidla a nákladu, poveternostným podmienkam, stavu a povahe vozovky a iným okolnostiam, ktoré možno predvídať; resp. smie jazdiť len primeranou rýchlosťou, aby bol schopný zastaviť vozidlo na vzdialenosť, na ktorú má rozhľad (§ 16 ods. 1 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov; ďalej len „zákon o cestnej premávke“).

58. Okresný súd sa však tejto otázke venoval len veľmi stručne, a to z pohľadu poveternostných podmienok (opäť pozri bod 49 odôvodnenia tohto nálezu). V tejto súvislosti sa napríklad vôbec nevenoval ďalšej podstatnej okolnosti, ktorou bolo miesto dopravnej nehody v blízkosti priechodu pre chodcov, teda či rýchlosť motorového vozidla bola vo vzťahu k tomuto miestu primeraná.

59. Na rozdiel od právneho posúdenia veci teda okresný súd v časti týkajúcej sa skutkových zistení svoje rozhodnutie neodôvodnil ústavne konformným spôsobom. Preto bolo nevyhnutné preskúmať, či tieto nedostatky na základe odvolania sťažovateľky odstránil v napadnutom rozhodnutí krajský súd.

60. V odvolaní proti rozsudku okresného súdu sťažovateľka z pohľadu skutkových záverov zopakovala svoje argumenty z konania na prvej inštancii a tieto rozvinula v tom zmysle, že ako chodkyňa bola slabšou účastníčkou cestnej premávky a v čase dopravnej nehody bola priamo vystavená nepriaznivým poveternostným podmienkam, preto na rozdiel od vodiča bola jej pozornosť oslabená objektívnymi okolnosťami a mala podstatne zníženú možnosť a schopnosť zachovať náležitú opatrnosť.

61. Naopak, podľa jej názoru mal vodič motorového vozidla pri „*náležitej opatrnosti a povinnej predvídavosti predvídať*“, že sťažovateľka vzhľadom na nepriaznivé počasie a „*problémy*

s *dáždnikom*“ môže vstúpiť do jazdnej dráhy motorového vozidla, preto mal znížiť rýchlosť vozidla tak, aby prípadne mohol zastať, a predísť tak dopravnej nehode. Podľa sťažovateľky znalecký posudok podaný v trestnom konaní nepotvrdil, že vodič motorového vozidla nemohol dopravnej nehode zabrániť.

62. Na rozdiel od konania pred okresným súdom sa vyjadrila tiež k výpovedi okoloidúceho svedka tak, že tento nevidel, ako žalobkyňa zrazilo auto, a preto podľa nej ani nemohol vidieť, kde k dopravnej nehode došlo. Napokon uviedla, že aj samotný vodič motorového vozidla v trestnom konaní vypovedal, že sťažovateľku pred dopravnou nehodou nevidel.

63. Vo vzťahu k ústavnosti rozsudku krajského súdu v jeho skutkových záveroch možno v podstate konštatovať to isté, čo pri rozsudku okresného súdu. Napriek odvolacím námietkam, v zmysle ktorých bol za vznik dopravnej nehody zodpovedný vodič motorového vozidla, resp. že vodič mohol nehode zabrániť, krajský súd v podstate len zopakoval závery okresného súdu, že príčinou nehody neboli technické nedostatky motorového vozidla a ani technika jazdy vodiča, ale, naopak, bola to vonkajšia okolnosť spočívajúca v správaní sťažovateľky, ktorá napriek nepriaznivým poveternostným podmienkam a pri výhlade zastretom dáždnikom sa neubezpečila, či môže bezpečne prejsť cez cestu, a do cesty vstúpila neoznačená reflexnými prvkami mimo vyznačeného priechodu pre chodcov a v dôsledku toho vodič motorového vozidla nehode nemohol zabrániť (body 15 a 16 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

64. Krajský súd uvedené skutkové zistenia opieral rovnako o znalecký posudok podaný v trestnom konaní, nevyjadril sa však vôbec k doplneniu č. 2 tohto znaleckého posudku.

65. Krajský súd sa podrobnejšie ako okresný súd venoval okolnostiam dopravnej nehody a v reakcii na odvolacie dôvody uviedol, že sťažovateľka ako chodkyňa bola účastníčka premávky s povinnosťami uvedenými v § 53 zákona o cestnej premávke, medzi ktoré patrí okrem iných aj povinnosť pred vstupom na vozovku presvedčiť sa, či tak môže urobiť bez nebezpečenstva, čo platí na priechode pre chodcov i mimo neho; ak ide o vstup na vozovku mimo priechodu pre chodcov, chodec má tiež povinnosť nevstupovať na vozovku, ak by s ohľadom na vzdialenosť a rýchlosť jazdy prichádzajúceho vozidla donútila vodiča na zmenu smeru alebo rýchlosti jazdy.

66. Krajský súd súhlasil s tým, že chodec je najzraniteľnejším účastníkom cestnej premávky, nemá však absolútne právo prechodu cez vozovku a rovnako ako vodič, aj chodec musí postupovať s dostatočnou opatrnosťou, dodržiavať zákonom ustanovené povinnosti a pri zhoršenej viditeľnosti by mal dbať na to, aby bol označený reflexnými prvkami. Podľa krajského súdu nie je možné sťažovateľku zbaviť zodpovednosti za porušenie týchto povinností tým, že sa zodpovednosť preniesla na vodiča s poukazom na skutočnosť, že tento je vo vozidle chránený, ako to urobila sťažovateľka (body 20 až 25 odôvodnenia rozsudku krajského súdu).

67. Z uvedeného je zrejmé, že ani krajský súd sa výslovne nevenoval otázke, či rýchlosť motorového vozidla bola primeraná miestu dopravnej nehody, a podrobnejšie sa nevenoval ani otázke, či vodič motorového vozidla mohol predvídať, že sťažovateľka mu svojím konaním vytvorí náhlu prekážku (všeobecné konštatovanie o správnosti techniky jazdy vodiča nie je v tomto smere dostatočné), na čo sťažovateľka vo svojom odvolaní poukazovala a súviselo to aj s jej argumentáciou pred okresným súdom (ide tu o posúdenie dopravnej nehody z pohľadu tzv. princípu

obmedzenej dôvery, pozri napr. už spomínané rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky vo veci sp. zn. 25 Cdo 3807/2014).

68. Ústavný súd konštatuje, že krajský súd vo svojom rozhodnutí nenapravil pochybenia okresného súdu a nedal sťažovateľke odpoveď na všetky podstatné otázky týkajúce sa skutkových záverov, ktoré boli pre rozhodnutie vo veci sťažovateľky podstatné. Ak sa súd nevyrovnal so záverom doplnku č. 2 k znaleckému posudku k nenaplneniu náhlej prekážky zo strany sťažovateľky, prípadne aj v kontexte s poveternostnými podmienkami a ich intenzitou a inými relevantnými skutkovými zisteniami, je evidentné, že súdy pristúpili k dokazovaniu neprípustne selektívnym spôsobom a viac-menej aprobovali závery z trestného konania. Trestné konanie je však založené na prístupe v pochybnostiach v prospech obvineného. Selektívny prístup pri dokazovaní, izolovane zameraný len na výsledky a závery trestného konania, má ústavnoprávny rozmer a súdy ním porušili jeden z dôležitých komponentov dokazovania v rámci základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru). Ústavný súd preto v súlade s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

69. Podľa zistených skutkových záverov krajský súd posúdi, či je sťažovateľka výlučne zodpovedná za vznik dopravnej nehody. Ak by krajský súd dospel k odlišným skutkovým záverom ako v napadnutom rozhodnutí, t. j. že sťažovateľka nie je výlučne zodpovedná za vznik dopravnej nehody, potom bude potrebné vec právne posúdiť odlišne, ako to urobil okresný súd. V takom prípade bude potrebné vyjadriť sa k otázke zodpovednosti prevádzkovateľa motorového vozidla v zmysle § 427 a § 428 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti ústavný súd len zopakuje, že svojej zodpovednosti podľa § 428 prvej vety Občianskeho zákonníka sa prevádzkovateľ motorového vozidla nemôže zbaviť úplne, len čiastočne.

70. Ako už bolo uvedené, právomoc rozhodnúť vo veci samej majú všeobecné súdy, preto je výsledok ďalšieho konania pred krajským súdom otvorený a ústavný súd sa nebude podrobnejšie venovať všetkým možným výsledkom konania. Za vhodné však považuje okrem spomenutej judikatúry odkázať napríklad aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu České republiky vo veci sp. zn. 23 Cdo 2991/2016, resp. Ústavného súdu České republiky vo veci sp. zn. IV. ÚS 2922/17, ktoré považuje za inšpiratívne z pohľadu toho, ktoré skutočnosti je potrebné vziať do úvahy pri posúdení veci sťažovateľky (bez toho, aby tým ústavný súd naznačoval, aký má byť výsledok konania pred krajským súdom).

IV.

Trovy konania

71. V súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal ústavný súd podľa výsledku konania sťažovateľke aj nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom. Trovy konania sťažovateľky pozostávali z trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2023 (replika k vyjadreniam všeobecných súdov).

72. Pri výpočte výšky náhrady trov konania ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), v zmysle ktorej základná sadzba tarifnej odmeny (§ 11 ods. 3 vyhlášky) za jeden úkon právnej služby predstavovala v roku 2022 sumu 193,83 eur (sťažovateľka si ju uplatnila len vo výške 193,50 eur za úkon) a v roku 2023 sumu 208,67 eur a náhrada hotových výdavkov za každý úkon právnej služby (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavovala v roku 2022 sumu 11,63 eur a v roku 2023 sumu 12,52 eur.

73. Výška odmeny právneho zástupcu tak predstavovala 595,67 eur (2 x 193,50 eur a 1 x 208,67 eur) a výška náhrady jeho hotových výdavkov 35,78 eur (2 x 11,63 eur a 1 x 12,52 eur), t. j. spolu 631,45 eur. Vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca sťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty, uvedená suma sa v súlade s § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšila aj o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, t. j. o sumu 126,29 eur. Trovy konania sťažovateľky teda predstavovali spolu sumu 757,74 eur, ktoré je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcovi sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu